

Derewol aranol ɳol Pol winnani ɓe Korintu

Haala Puddirkä

Pol lilaado nun winnani ɓe Korintu derewol mum aranol ɳol do hakkune duubi 54 e 55, 6aawo de o wadi duubi tati der wannarde Efesu, Golle Lilaabe. 20.31. Wakkati mum Korintu laati nun wannarde mawne der leydi Akaya. Derewol Golle lilaabe 18.1-18 e batana en no Pol yahiri Korintu e no o tiggiri eklesiya der siire nen.

Be Korintu winnaniino Pol, yami yande dow teegal, e dow yakkugo tew caafiranaadum tooruuje. Pol winnanii ɓe derewol ɳol do gam o toontoo yande mabbe. Berne makko biisakeno e habaruji di o nani dow ceenniigu naatuju caka ɓe Korintu, e jeddi tawaadi hakkune mabbe, e kade tooraaji goddi gonudi caka mabbe. O nanii bo haala jeenu kallunu tawaaju caka mabbe, go bee jedi, ɓe baway ko moyyini ka.

Ko jogii Pol dow ɓe Korintu woni moyyingo goonki mabbe dow ko yaadataa e ko Alla yidi. Haalaaji di o batani der derewol makko e duudi, amma di fu huune gootum nun di cappii. Kan woni, haala joonne goondindo fottune.

Tokkontirki haalaaji

1. Toonti Pol dow ka o nani 1-6

Haala puddirkä 1.1-9

Ceenniigu der eklesiya 1.10-4.21

Toora dow joonne goondinbe 5.1-6.20

2. Toonti dow tooraaji feere feere 7-16

Bañugo e joodaago bañay 7

Woodugo hoore mum e kirtaari ceniini 8.1-
 11.1
 Jikku kaanunju goondindo e woodi der eklesiya 11.2-34
 Dokke Ruuhu, e no de gollirte 12-14
 Haala pintol 15
 Haalaaji cakitiidi e cannooje 16

Sannoore

¹ Min Pol e banniraawo men Sosteni winnani on derezol ɻol. Min Pol noddaado gam laatoo lilaado Yeesu Almasiihu e muunyo Alla. ² Emen canna eklesiya Alla gonuka Korintu. Alla laabinii on gam on kawtii e Yeesu Almasiihu, onon noddaabe gam laatodon seniibe, noddooibe inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu to gonudon fu. Yeesu on laatii Joomiraawo mabbe, e Joomiraawo meeden. ³ Alla Baaba e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wadana on moyyere, hokka on jam!

Pole yetta Alla gam be Korintu

⁴ Wakkati fu mii yetta Alla gam moodon sabbu moyyere makko ne o holliti on. O hollitii on ne gam on kawtii e Yeesu Almasiihu. ⁵ Der kawtal e makko, on kebii huune fu, ko 6uri du, der haala, e der annal fu, ⁶ edum hollita no on jabii seedaago amen haala Almasiihu no woodi. ⁷ Kanjum acci on dullay dokkal Alla baa gootal, oon kedorii Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wittaa. ⁸ Kanko semmidinta on faa heennyitirde, gam laatodon be walaa gacce der nyalaane wittoygo makko. ⁹ Gam Alla laati nun koolaado, kanko noddudo on kawton e Biyiiko Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden.

Hawre caka goondinbe

¹⁰ Banniraabe, mii eela on e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, batee haala goota, to on ceenniree, gaddee hakkillo wooto e miilo wooto.

¹¹ Banniraabe am, mi nanii diga e getti wuro Kolowe, kabé tawaade caka moodon. ¹² Ko jidum wi'ugo woni mi nanii moy moodon e wi'a min, mo Pol nun, goddo bo e wi'a: «Min, mo Apollos nun,» goddo feere kade e wi'a: «Min, mo Piyer nun,» faa hanne goddo e wi'a: «Min, mo Almasiihu nun.» ¹³ Almasiihu seennu nun na? Pol nun maayi gam mon dow leggal palaanjal na, naa e inne Pol nun gadiradon batisi?

¹⁴ Mi yetti Alla gam mi waday baa gooto moodon batisi, to hinaa Kirispus e Gayus. ¹⁵ Non non, goddo moodon waawataa ko wi'i wadaama batisi e inne am. ¹⁶ Ee, goonja, mi wadii getti wuro Estefanas batisi. Baka don, mi annaa naa mi wadii goddo kade batisi. ¹⁷ Almasiihu du lilay am gam mi wada batisi. Ko o lilanimmi woni, mi waajoo linjiila. To emi waajoo ka bo, mi wadirtaa dum e baawal haala, gam to maayde Almasiihu dow leggal palaanjal laatoo baanji.

Baawde Alla e annal mum

¹⁸ Haala maayde Yeesu dow leggal palaanjal laati nun haanjaare dow gite halkoobe, amma dow meeden enen hisinaabe, ka laati nun baawde Alla.

¹⁹ Edsum winnaa der dewtere:

«Mi halkan faamu faamube,
mi jirgitan annal annube»

20 Den, toy woodubē faamu woni? Toy moodiibē tawreeta woni? Toy waawubē jeddi der jamaanuru nuu do woni? Alla bane wayliti annal himbē duuniyaaru nuu wadi ñjal haanjaare na?

21 Himbē duuniyaaru nuu e faamu mum fu, annitay Alla no o holliti faamu makko. Dum laatake nun nun gam Alla e yidi hisingo goondinbē dum fu diga e waaji amen di wobbe daari haanjaare.

22 Goona nun, Yahuduubē e yama haaynaareej, Yunaninkeebe bo e darta annal. **23** Amma enen, habaru tiggol Almasiihu dow leggal palaanjal baajotoden. Yahuduubē e daari dum ko ferginta bē, Yunaninkeebe bo e daari dum haanjaare. **24** Amma bē Alla noddi, baa bēe Yahuduubē, dum bo bēe Yunaninkeebe, bēe anni no Almasiihu laati nun baawde e annal Alla. **25** Gam haanjaare Alla e buri annal neddo, kade bo, tampere Alla e buri semme neddo.

26 Onon banniraabē, daaree no Alla noddīri on onon e ko'e moodon, caka moodon, woodubē annal dow gite himbē, dum bo semmenteebe, maa bo bē lenyi laamiibe, duudaa.

27 Amma Alla subii kaanjal duuniyaaru gam o sentina woodubē annal, o subii tampubē gam o sentina woodubē semme. **28** O subii ko walaat edduanjel e jawniidum, e ko wattiraaka der duuniyaaru nuu, gam o yawna ko teddi, **29** gam to goddo hebu juraago yeeso Alla. **30** Kanko hawti en e Yeesu Almasiihu, go Yeesu laatanii en annal Alla, der makko kebusen goonaaku e laabineego e rindineego diga hakke. **31** To non «jurotoodo fu, juro gam kawtal mum e Joomiraawo», hande no winniraa.

2

No Pol waajorii 6e Korintu

¹ Banniraabe, no garunoomi waajaago on haala Alla cuudiika, mi waajoraaki on e annal, d̄um bo e baawal batu. ² Mi yidayno waajaago on godđum feere to hinaa Yeesu Almasiihu e no o tiggiraa dow leggal palaanjal. ³ Mi wonakeno to moodon e tampere, e kulol, mii diwna puy. ⁴ Haala am e waaji am daraaki dow baawal haala e annal himbe. Edum darii dow ko Ruuhu Cenido hollitinta e baawde, ⁵ gam to goondinki moodon daroo dow annal himbe, amma dow baawde Alla.

⁶ E nun fu, emen baajoo annal lugguŋjal yeeso 6e goondinki mum semmidī. Amma annal himbe duuniyaaru nuu do bane men baajotoo, d̄um bo annal himbe halkoobē woodube baawde. ⁷ Annal Alla kaayniŋjal, cuudaniŋjal himbe men baajotoo, ŋjal o siriyanii en diga duuniyaaru tagaaka, gam tedduŋjal men. ⁸ Baa gooto der semmenteebe duuniyaaru nuu annaano ŋjal, gam to bee annunoo ŋjal, 6e tiggataano Joomiraawo mo tedduŋjal dow palaanjal. ⁹ Amma hande no winnaa:

«Ko itere meeday ko yi'i, noppi bo meeday ko nani, ko hakkillo godđo yahay dow mum abada, kanjum Alla siriyanii yidube d̄um.»

¹⁰ Amma enen, Alla hollii en d̄um diga e Ruuhu mum. Ruuhu on e widitoo huune fu, faa e luggudum Alla. ¹¹ Moy waawata ko anni nedđo to hinaa yonki gonuki der joomum? Hande nun Alla bo, walaa annudo mo to hinaa Ruuhu gondo der makko. ¹² Enen kan, ruuhu duuniyaaru bane kebuden, Ruuhu Alla nun, gam annen ko Alla wadani en e moyyere nun. ¹³ Men batirtaa d̄um

bo e boliide de himbe duuniyaaru jannjinta, amma e boliide de Ruuhu jannjinta. Hande non men paaminirta hebuþe Ruuhu, kujje ruuhunkeeje.

¹⁴ Mo hebay Ruuhu Alla waawataa ko jaþi kujje Ruuhu, gam de laatani mo nun haanjaare. O waawataa ko anni de, gam e ballal Ruuhu tan de annitirtee. ¹⁵ Goodudo Ruuhu Alla e suttontira huune fu, amma kanko e hoore makko, walaa cuttontiroowo haala makko. ¹⁶ Edum winnaa der Dewtere:

«Moy anni miilooji Joomiraawo?

Moy tintinta mo gokka?»

Amma enen, Ruuhu Almasiihu na'on der meeden.

3

Gollantooþe Alla

¹ Banniraabe, mi waaway ko baddi on hande hebuþe Ruuhu Ceniido, doole mi badda on hande himbe duuniyaaru, e hande sukahon petton der goondinki Almasiihu. ² Gam majjum baajiimi on hande yaroobe kosam, hinaa nyaamdu tekkunjol kokkumi on, gam on potanay ñol taw. Faa jooni bo, on potanay ñol, ³ gam jikku duuniyaaru nun jogii on taw. To nawniraagu e kabé e woni hakkune moodon, dum hollitintaa no jikku duuniyaaru nun jogii on na? Dum hollitintaa no galli moodon nun jaalii on na? ⁴ To oon ceenniri hakkune moodon faa moy moodon fu e wi'a: «Min mo Pol nun,» oya bo e wi'a: «Min mo Apollos nun,» dum hollataa no onon e þe duuniyaaru fu on gootum nun na?

⁵ Moy nun Apollos laatii? Moy nun Pol laatii? Men laati nun gollantooþe Alla, þe diga e muudum

goondindon, jaka no Joomiraawo hokkiri moy ma  e fu. ⁶ Min, mi aawi, go Apollos misi diyam, amma Alla mawnini. ⁷ Hande non, aawudo e misudo diyam fulaataaki god  um, Alla mawnindo tan laatii god  um. ⁸ Aawudo e misudo diyam fu laati nun gootum, moy ma  e fu heban riiba jaka golle mum. ⁹ Gam minon men gollidoobe e Alla, onon laatii deme makko, e suudu makko maheteejol.

¹⁰ Dow moyyere ne Alla wadanimmi, daddumi dadda suudu, hande mahoowo annanaado. Jooni god  o feere e maha dow makka. Amma sey moy fu wada hakkillo dow no mahirta. ¹¹ Gam god  o waawataa ko daddi dadda gokka to hinaa arana, kanka woni Yeesu Almasiihu. ¹² Wob  e e maha dow dadda kan e kanjeeri, wob  e e cardi, wob  e bo e kaaye dime, wob  e bo e mahira ledde e fudo e yomme. ¹³ Nyalaane darjal, Almasiihu sumpitan golle moy fu, gam moy fu yiite foonnan golle mum, gam yiite hollan no golle moy fu wa'i. ¹⁴ Mo golle mum ja  ay yiite dow dadda, joomum heban riiba golle mum. ¹⁵ Amma mo golle mum yiite nyaami, dullan riiba mum, kanko o hisan, amma o nandan hande cuttaado e yiite.

¹⁶ Faa jooni on annitay onon nun laatii suudu Alla na? On annaa Ruuhu Alla na'on der moodon na? ¹⁷ To god  o halkii suudu Alla, Alla halkan joomum. Gam suudu Alla laati nun seniinu, onon nun bo laatii suudu makko.

¹⁸ To god  o jammoo hoore mum. Miiludo e moodon e woodi faamu der jaamanuuru nuu do, sey o laatoo taw kaanjaado, gam o heba faamu goonjawu. ¹⁹ Gam annal duuniyaaru nuu laati nun

haanjaare yeeso Alla. E winnii der dewtere: «Alla nannjiran annube e dabareeji maabbe.» ²⁰ E winnii kade: «Joomiraawo e anni miilooji annube, di laati nun baanji.» ²¹ Gam majcum, to goddo juroro himbe, gam huune fu onon woodi. ²² Pol e Appolos e Piyer, ko woni der duuniyaaru, yonki e maayde, hanne e jaango fu, onon woodi. ²³ Onon, Almasiihu jey on, Almasiihu bo, Alla woodi dum.

4

Lilaabe Almasiihu

¹ Min Pol e Appolos, daaree men hande gollantoobe Almasiihu, yowanaabe haala Alla cuudiika. ² Ko yidaa yi'ee dow yowaanaabe golle woni be gadaa golle de be jowanaa e hoolaare. ³ Mi faalaaka baa to on kiitake am, dum bo to wobbe hiitake am. Min e hoore am bo, mi hiitataako hoore am. ⁴ Baa to berne am gaccaaki am, dum yiday wi'ugo mii poonniitiido. Joomiraawo woni kiitotoodo am. ⁵ Gam majcum, to on kiitee goddo ko wakkati yottoo, kedee faa Joomiraawo wara. Kanko wurtinta ko suudii der niwre, o hollita ko woni der 6erde himbe. Nyalaane majcum, moy fu heban yettoore kaananne mo to Alla.

⁶ Banniraabe, haalaaji di batumi dow am e Appolos fu, gam moodon batumi di. Men jidu nun tokkitodon koyde amen, golliron haala bi'uka to neddo yartoo ko winnaa. To on mawnitoree janjinoowo oo do, jawodon oo to. ⁷ Den moy burnu maa dow wobbe? Ume goodudaa ko a hokka dum bane? To laatake a hokka dum nun, ume wadi go aa mawnitoroo dum hande a hokka dum bane?

⁸ On kaarii ko, on kebii ko jawdi, on puddii laamaago, men laamodaaki e mon! Kay, emen jidi laamodon, gam men laamodo e moodon minon bo! ⁹ Gam edum nandi hande minon lilaabe, Alla laatinii men sakitiibe. O nandinii men hande hiitaabe waree, ko duuniyaaru e malaykaabe e himbe e daara men. ¹⁰ Minon men kaaŋaama gam Almasiihu, amma onon oon goodi annal gam kawtal mon e Almasiihu. Minon men galaa semme, amma onon oon cemmidci. On teddinaabe, amma minon men jawaabe. ¹¹ Faa e jooni, minon men dafaabe e dondaabe, funtu men goni, emen piyee, emen jiiloo toy fu. ¹² Emen golloo e ko'e amen hande maayoobe gam nyaannugo ko'e amen. To men jennaama, men barkidina, emen tooree emen munyi, ¹³ to men batanaama kalluka, men toonto geeta. Men laatake buuri duuniyaaru, e tuuni ni himbe fu woppata.

¹⁴ Mi winnanay on gam mi sentina on, amma gam mi waggina on, hande sukaabe am yidaabe. ¹⁵ E nun fu, baa to oon goodi ekkitinoobe ujune sappo der goondinki mon Almasiihu, on goodaa baabiraabe duubbe kan. Gam der kawtal moodon e Almasiihu, min on laatii baaba moodon diga e waaji linjiila. ¹⁶ Gam majjum mii eela on, yemminee am. ¹⁷ Kan wadi lilumi Timote 6iyam jidaado to moodon, koolaado der kawtal mum e Joomiraawo. O siwtoran on no tokkirmi Almasiihu, e ko baajotoomi nokku fu der eklesiyaaji.

¹⁸ E woodi mawnitiibe caka moodon, bee miji mi warataa kade to moodon. ¹⁹ Amma 6oyataa ko mi wara to moodon, to Joomiraawo e yidi. To mi warii, mi yidaa nanugo haala mawnitiibe ben

tan, amma baawde ma  e. ²⁰ Gam Laamaare Alla, hollitintaako e haala tan, amma e baawde. ²¹ Ume  urudon yidugo? Mi warida to moodon e sawru na? Naa e yidde e diggere?

5

Ko sentinii caka goondin e Korintu

¹ Men nanii huune centiniidum wadii caka moodon. Iri majjum meeday ko wadii baa caka heefer  e. Men nanii gooto moodon e yidi debbo baaba mum! ² Go oon juroro šum! Ko haanuno berde moodon biisoo, burtinon gadudo iri baadi bonni nii caka moodon.

³ Min, mii woddodii on e  annu, amma miilooji am e wondi e mon. Mi hiitake gadudo baadi ni hande mi na'on to moodon. ⁴ De kawritidon fu, hakkillo am e wondi e moodon, gadee šum do e baawde Joomiraawo meeden Yeesu: ⁵ gattee neddo on der juude Seydan, gam suunooji  annu makko halka, amma yonki makko hisa der nyalaane garki Joomiraawo.

⁶ E goonja, on goodaa laawol juraago! On annaa no yuufinirdum sed  a yuufinan conni peen laawaani fu na? ⁷ Laabinee ko'e moodon, ikkinee yuufinirdum kiiddum hakkune moodon, heba latodon conni laawaani keyri, on galaa yuufinirdum. Oon laabi ko, gam Almasiihu jawgiiri Paska meeden hiisaama. ⁸ Gam majjum, en nyaamee juulde Paska hinaa e yuufinirdum kiiddum šum hallande e ganyaani. Amma nyaamen de e conni peen ni walaa yuufinirdum, laatiini alaama laa  al e goonja.

⁹ Mi winnaniino on der d̄erewol am bi'umi, to on kawtee e wadoobe jeenu. ¹⁰ Himbe duuniyaaru jeenoobe bane batananmi, to dum bo suunaabe, maa bo wuybe, to dum bo saafooobe tooruuje, gam to kambe nun batananmi, doole sey burtodon duuniyaaru. ¹¹ Ko binnumi woni, to on kawtee e goddo noddeteedo goondindo, go emo laatii jeenoowo, to dum cuunaado, maa bo caafoowo tooruuje, maa bo nyo'oowo himbe, dum bo jaroowo bagi, to dum bo gujjo, baa nyaamde to on kawtee e iri makko.

¹² Ume faalii am e hiitaago himbe be goondinay? Onon yowanaa hiitaago wonbe caka moodon. ¹³ Himbe be goondinay, Alla nun hiitotoo dum. Gam e winnaa: «Burtinee neddo kalludo caka moodon.»

6

Gaccontirgo hakkune goondinbe

¹ To goddo mon e woodi haala gom e banniraawo mum, o suusan o yaara ka to hiitotoobe be duuniyaaru, be goondinay, o acca himbe Alla na? ² E goonja on annaa no seniibe nun hiitoytoo himbe duuniyaaru na? Den, to onon nun hiitoyto himbe duuniyaaru, noy tampirson ko hiiti haalaaji petti? ³ On annaa enen nun hiitoyto malaykaabe na? Gam ume tampeten ko hiiti haalaaji goonki ki jooni? ⁴ Den, to haala gom wadii caka moodon, himbe be eklesiya daaray godsum cuboton be kitoo ka! ⁵ Mii bata ka gam centon! E goonja on goodaa mo hakkillo baa gooto caka moodon, baawoowo ko hiiti haala caka banniraabe na?

6 Goondindo e yaara goondindo bannu kiita to 6e goondinay!

7 Maa to oon gaccontira, edum hollita no on tampii. Ume wadi on jabataa gadanedon ko woodaa? Ume wadi on munyantaa nyaameego amaana? **8** Amma onon, oon parkana wobbe, oon nyaama 6e amaana, banniraabe moodon bo gadanton dum.

9 On annaa 6e fonnitaaki naatataa der Laamaare Alla na? To on jammee ko'e moodon: Sobube, e saafoobe tooruuje e jeenoobe e luudiiibe, **10** e wuybe e suunaabe e yaroobe bagi, e nyoo'obe, e pasotoobe, 6e fu 6e naatataa Laamaare Alla. **11** Wobbe moodon laatakeno hande non, amma jooni on lootaama, cenadon, on latinaama fooniitiibe e baawde inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e Ruuhu Alla meeden.

Teddiniree Alla galli moodon

12 Oon bi'a, oon goodi laawol wadugo huune fu. Goona nun, amma huune fu bane nafata on. Mii woodi laawol wadugo huune fu, amma mi nootataako mi laatoo jeyaado majjum. **13** Oon bi'a, nyaamdu wadaaka maa gam reedu, reedu bo gam nyaamdu. Goona nun, amma Alla halkan dum dum fu didum. Bannu 6ii aadama tagaaka gam wadugo jeenu, nol laatani nun Joomiraawo, Joomiraawo bo gam maggol. **14** Hande nun, Alla pintindo Joomiraawo meeden e maayde, fintinan en enen bo e baawde mum.

15 E goona, on annaa galli moodon laati nun jokkulal gootal der 6annu Almasiihu na? Den, e haani mi etta jokkulal Almasiihu mi latina jokkulal jeenoowo na? Wadataako! **16** E goona

on annaa kawtudo e debbo jeenoowo fu, laatake bannu gootol e makko na? E winnaa: «Be fu ciido, be laatoto bannu gootol.» ¹⁷ Amma kawtudo e Joomiraawo laatoto ruuhu gootu e makko.

¹⁸ Boddodee haala jeenu fu. Hakke de neddo wadata fu, meemataa bannu mum, amma gadudo jeenu, wadii hakke der bannu mum. ¹⁹ On annaa galli moodon laati nun suudu Ruuhu Ceniido gondo der moodon, mo Alla hokki on na? On jeyaa ko'e moodon, ²⁰ gam Alla soodirii on e huune teddudsum. Gam majjum, teddinee mo e galli moodon.

7

Toonti yande dow teegal

¹ Jooni kan mii yidi toontaago on yande de bin-nandon am. E goonja, e dum woodi to gorko meemay debbo. ² Amma, gam to on gonee der jeenu, e haani gorko fu e woodi debbo mum, debbo moy fu bo, e woodi gorko mum. ³ Gorko huntana debbo haaje mum, debbo bo hande nun. ⁴ Debbo jeyaa bannu mum, gorum jey ηol. Gorko bo hande non, jeyaa bannu mum, debbo mum jey ηol. ⁵ To on calontiree dow kawtal galli moodon, sey to on nannantiri dow majjum der wakkati sedda gam du'aago. Baawo majjum, kawtee kade gam to Seydan jarboo on dow tampere jogaago ko'e mon.

⁶ Ka batumi on do, doole bane, saawari nun. ⁷ Mii yidi himbe fu laatoo hande am, amma moy fu bane Alla hokki dum. Moy fu e dokkal muudum non, oo do hande nii, oya bo hande nun.

⁸ Mii yidi wi'ugo ɓe ɓaŋay e ɓe ɓaŋaaka, e gowniibe, edum woodi ɓe joodoo hande am.

⁹ Amma to ɓe baawataa ko jogii ko'e mabbe, ɓe ɓaŋontira. Baŋontirgo e buri wonaago der suunooji.

¹⁰ Baŋontirbe, mii hokka ɓe dooka, to am bane ka yiwi, amma to Joomiraawo: debbo haanay saloo gorum. ¹¹ To o salake bo, sey o joodoo nun nun, maa bo o naara e goriiko. Nunnun gorko bo, haanay seera debbo mum.

¹² Amma dow horiibe, min nun batata kaa do, Joomiraawo bane. To goondindo e woodi debbo mo goondinay, go debbo on nootii wondugo e makko, to o seeru mo. ¹³ Non non nun bo, to debbo goondindo e woodi gorko mo goondinay, to gorko on nootake wondugo e makko, to o saloo mo.

¹⁴ Gam gorko mo goondinay senaama gam debbo mum, nun bo debbo mo goondinay senaama gam gorko mum. To hinaa nun, biibbe mabbe laatataako seniibe, nani bo bee ceniibe. ¹⁵ Amma mo goondinay, to e yidi seerugo goondindo, o seera. Den fu goondindo, debbo, to dum bo gorko, doolaaka joodoo der teegal mum, Alla noddu en nun gam gonoden der jam. ¹⁶ Debbo, aa anni naa a hisinan gorko maa na, nun bo gorko, aa anni naa a hisinan debbo maa na?

Moy fu wonoo hande no Joomiraawo noddiri dum

¹⁷ To non, moy fu wonoo hande no Joomiraawo hokkiri dum, moy fu wonoo der goonki ki wonuno go Alla nodda dum. Kanjum umuranmi der ekle-siyaaji fu. ¹⁸ Juulniido go Alla noddi dum, wonoroo nun nun, mo juulnaakino bo go Alla noddi dum,

wonoroo nun nun. ¹⁹ Juulnaago e dullere juulnaago fu, laataaki godfum, sey tokkugo umurooje Alla. ²⁰ Moy fu wonoro hande no laatinoo go Alla nodda dum. ²¹ To jeyaado nun laatinodaa go Alla noddu maa, taa accu dum 6illee. Amma to a hebii laawol no dimdirtaa, taa yeeba dum. ²² Gam jeyaado mo Joomiraawo noddi, laatake dimo gam Joomiraawo. Dimo mo Alla noddi bo, laatake jeyaado Almasiihu. ²³ On coodiraama e huune ko teddi. Gam majjum, to on laatinee ko'e mon jeyaabe himbe. ²⁴ Banniraabe, moy fu wonoro yeeso Alla, hande no laatinoo go o noddee.

Bañugo dum bo joodaago nun nun

²⁵ Dow himbe be meeday bañugo, dum bo bañeego, mi woodaa umuroore gom yiwnie to Joomiraawo, amma mi batan ko miilumi, min mo Joomiraawo yurmii, wadimmi koolaado. ²⁶ Mii miila to neddo wonake non, dum buran woodugo, sabbu tooraaji di jooni. ²⁷ Bañudo, to seeru, mo bañay bo to daartu bañugo. ²⁸ Amma bañudo waday gacce, gatol bo to bañaama, waday gacce. Amma annee no bañube e woodi billaaje der goonki mum. Kanji bo woni mi yidanaa on. ²⁹ Banniraabe, ko jidum batugo on nani: Wakkati juutaa, gam majjum, bañube laatoo hande be bañay, ³⁰ wulloobe laatoo hande be bullataa, seyotoobe wada hande be ceyataako, soodoobe bo wada hande be goodaa godfum, ³¹ seyortooibe jawdi duuniyaaru, wonoo hande be ceyataako, gam duuniyaaru nuu do faanake heennyugo.

³² Ko jidumi woni, burtodon e sugullaaji. Mo bañay e hiinnitano golle Joomiraawo, ko fottanta

Joomiraawo tan o dartata. ³³ Amma ɓaŋudo, hakkillo mum, to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata debbo makko o dartata, ³⁴ hakkillo joomum seennake. Hande non bo, mo ɓaŋaaka, hakkillo mum to kujje Joomiraawo wonoto, gam ɓannu e yonki makko fu laatoo ko senaa. Amma ɓaŋudo, hakkillo mum to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata goriiko o dartata.

³⁵ Mi batay ka, gam mi fergina on, amma gam wallugo on batanmi ka. Mii yidi gonodon der goonki kaanuki, tokkodon bo Joomiraawo e ɓerde goote.

³⁶ To goddo e woodi dabbere mum, go o yidaa sentingo mo diga o ɓaŋay mo, o wada ko o yidi. O ɓaŋa mo, o farkay to o ɓaŋii mo. ³⁷ Amma to gorko wadi niiya der berne mum, hinaa e doole, laatoo bo o waawan ko jogii hoore makko, o ɓaŋay, o wadii ko woodi. ³⁸ Banjudo dabbere mum wadii ko woodi, amma mo ɓaŋay mo, wadii ko buri woodugo.

³⁹ Debbo ɓaŋaado laati nun kabbaado to goriiko e wuuri. Amma to goriiko wuuraa, o rindii, o waawan ko etti mo o yidi fu, amma tawee der laawol Joomiraawo nun. ⁴⁰ Dow miilo am, to debbo joofake ɓaŋaaka, o buran hebugo seyo. Miilooji am nun batanmi don, mii miila bo mii woodi Ruuhu Alla.

8

Toonti yande dow tew caafiranaadum tooruuje

¹ Jooni faa mi toontoo yande moodon dow tew caafiranaadum tooruuje. Goona nun, en fu, een goodi annal. Annal e wadda manju hoore, amma

yidde woni ko yaarata eklesiya yeeso. ² Neddo mijudo e anni, joomum annaa taw no haani anniree. ³ Amma neddo fu jidudo Alla, Alla e anni dum.

⁴ Dow yakkugo tew caafiranaadsum tooruuje, een anni tooruure laataaki godsum der duuniyaaru, Alla gooto tan woni. ⁵ Himbe e saafa tooruuje de dow e de ley. E goonja, saafeteebe duubbe e wi'eteebé joomiraabe duubbe na'on. ⁶ Amma e nun fu, enen kan, Alla gooto tan woni, Baaba tagudo huune fu, mo gam mum buuruden. Kade bo Joomiraawo gooto tan woni, Yeesu Almasiihu mo huune fu laatorii e mum, e mo gam mum kebuden yonki.

⁷ Amma himbe fu bane anni goonja kaa don. Wobbe woowunoobe tooruuje, e yakka tew caafiranaadsum tooruuje, go miilooji berde maabbe tampudi e hiitoo be. ⁸ Nyaamdu beydantaa en godsum to Alla. To en nyaamii, dum nafataa en godsum, to en nyaamay bo, dum buytataa en godsum.

⁹ Amma kakkilee to dimaaku moodon doyya be goondinki mum semmidaa. ¹⁰ An goodudo annal, to goddo yi'ii maa aa nyaama to tooruure saafetee, hakkillo makko tampujo hokkan mo o nyaama kanko bo. Den fu, der cuudifsum berne makko, nafa caafiranaaka tooruure bane o nyaami na? ¹¹ Den banniraawo tampudo halkan gam annal maa, kanko mo Almasiihu maayi gam muudsum halka gam annal maa. ¹² To oon gada hakke dow banniraabe moodon be goondinki mum semmiday hande nun, oon nawna miilooji berde maabbe, hakke nun gadoton don dow Almasiihu. ¹³ Gam

majjam to nyaamdu nun doyyata banniraawo am,
mi yakkataa kade tew abada, gam to mi doyyu mo.

9

Ko haanani lilaado

¹ Mi jeyaa hoore am na? Mi laataaki lilaado na?
Mi yi'ay Joomiraawo meeden Yeesu na? Diga golle
de gollaniimi Joomiraawo bane goondinirdon na?
² Baa to wobbe daaray am hande lilaado, to
moodon kan, mi lilaado nun, gam onon laati ko
hollitinta no Joomiraawo nun lilimmi.

³ Daa ko bi'anmi yidube gaccaago am: ⁴ Men
kaanaa nyaamugo e yarugo der golle amen na?
⁵ Men kaanaa woositaago e rewbe goondinbe
hande no lilaabe wobbe, e miiraabe Joomiraawo,
e Kefas wadata na? ⁶ Min e Barnabbas tan
nun haani golloo gam nyaannugo ko'e amen na?
⁷ Soogeeru nuye habata konu e nyaanna hoore
mum bo? Demoowo moy woni mo nyaamataa
biibbe gesa mum? Moy woni duroowo mo yarataa
kosam darne mum?

⁸ Ka batanmi do, dow miilooji himbe bane dum
yiwi, tawreeta bo batii dum. ⁹ E winnaa der
tawreeta: «Taa haabtu hunnuko gaari gollotooni
der nafa.» Ga'i demooji nun Alla batani ka na?
¹⁰ E goonja enen bane batanaa ka na? Enen nun
batanaa haala ka, gam demoowo e duggoowo fu
wada golle muudum e miiliri hebugo gedu mum.
¹¹ Men aawii der moodon kujje ruuhunkeeje. To
men duggii jawdi ni goodufon, ko mawni nun na?
¹² To wobbe e woodi laawol dow moodon, minon,
men buraa be woodugo ijol na?

Amma minon, men nafitoraaki baawde amen. Men munyanii huune fu gam to men paddoo linjiila Almasiihu yahugo yeeso. ¹³ E goonja, on annaa gollotoobe der suudu Alla e heba nyaamdu mum der ko sakketee na? On annaa bo no gollotoobe der wuudirde sadakaaji, der don nun hebata gedu mum na? ¹⁴ Hande non bo, Joomiraawo batii waa-jotoobe linjiila, heba nyaamdu mum diga waaji linjiila.

¹⁵ Amma min, mi nafitoraaki kujje dee fu, to mi winnii ka bo, gam mi heba de bane. Gomma mi maaya, mi nootataako goddo hadanmi juraago dow majjum. ¹⁶ Gam waajaago linjiila laatanaaki am juro, doole nun mi waajoo ka. Bone woodan-immi to mi waajaaki ka! ¹⁷ To e anniya berne am nun gadiranmi golle den, mi heban riiba am. Amma min bane subi, mi yowana de nun. ¹⁸ Den fu, ume woni riiba am? Riiba am woni waajaago linjiila hinaa gam joddi. Mi dartay nafitoraago ko haani mi heba gam gollal ηal.

¹⁹ Mii dimo dow himbe fu, amma mi laatinii hoore am jaggantoodo himbe fu, gam mi hevana Almasiihu duubbe mabbe. ²⁰ To mi na'on caka Yahuduubbe, mi wada hoore am hande Yahuduuko, gam mi heba be. To mi yahii to tokkubee tawreeta, mii wada hoore am hande tokkudo tawreeta, gam mi heba be, baa to mi tokkay tawreeta. ²¹ Hande nun bo to mi yahii to be annaa tawreeta, mii wada hoore am hande mo annaa tawreeta, gam mi heba be, dum yiday wi'ugo mi tokkay tawreeta Alla, gam der umuroore Almasiihu gonumi. ²² To mi yahii to goondinbe tampube, mii wada hoore am hande tampudo, gam mi heba be. Walaa fu no mi

laatinay hoore am dow himþe fu gam mi hisinira wobþe maþþe, baa no wadi fu. ²³ Dum fu, mi wadii dum gam linjiila, gam mi heþa gedu am der barke makka.

²⁴ E goonja, on annaa himþe fu nun doggata der jayri, to wadoobe dadontiro doggata na? Amma e non fu, gooto maþþe tan nun hebata ko resaa on. Gam majjum, doggee gam keþal. ²⁵ Jiddo dadugo der doggudu fu, sey elta bannu mum der huune fu. Kamþe, bee gada dum gam hebugo keþal meetalol dayloowol, amma enen, een tammi hebugo meetalol ñol daylataa. ²⁶ Gam majjum to emi dogga, gam baanji bane dogganmi, to emi lukka bo, dow hennu bane lukkanmi. ²⁷ Amma mii gollina bannu am e naawdum faa mi jaaloo ñol, gam mii hula mi nulla hebugo yetteego 6aawo baajiimi wobþe linjiila.

10

To on caafee tooruuje

¹ Banniraabe, mii yidi paamon dum do: 6aawo no kaakiraabe meeden wurtii Misira, der wakkati Muusa, þe fu þe gonake ley duulere ardanii ne þe, þe fu bo, þe jolii maayo. ² Be fu þe gadanaama batisi der duulere e der maayo sabbu kawtal maþþe e Muusa. ³ Kade bo, þe fu þe nyaamii nyaamdu ruuhunkewol gootol, ⁴ þe fu þe jarii jaram ruuhunkejam gootam, burtiidam e teapaare ruuhunkeere, jaadannoore e maþþe. Tepaare nen woni Almasiihu. ⁵ Amma e non fu, duuubþe maþþe, Alla yerdaaki dum. Be baraama der ladde.

⁶ Huune dum fu, laatanake en misaalu gam to en tokkee jidaadi yonki meeden, hande no

maabbe. ⁷ To on laatee saafoobe tooruuje hande no wobbe maabbe wadi, hande no winnaa: «Himbe joodii nyaami yari, den 6e ummii gam 6e piya fijo jaayno.» ⁸ To on naatee jeenu hande no wobbe maabbe wadi. Faa himbe ujune laso e tato maayi nyalaane woore. ⁹ To on jarbee Joomiraawo hande no wobbe maabbe wadi, ko bolle halki 6e. ¹⁰ To on dumbitee hande no wobbe maabbe wadi, go malaykaajo maayde halki 6e.

¹¹ Huune dum fu, tawii 6e gam keben misaalu. Dum winnaama bo gam keben hakkillo, enen wonube der wakkatiji cakitiidi. ¹² Gam majcum, miiludo e darii fu, wada hakkillo to yanu. ¹³ Jarbeeji walaa di kebudon, di wobbe hebayno. Alla e laatii koolaado, o accataa jarbedon bura semme mon. To di garii bo, o hokkan on laawol no munyirton, e no burtortodon e majji.

¹⁴ Gam majcum, banniraabe am yidaabe, boddodee caafol tooruuje. ¹⁵ Mii badda on hande woodube hakkillo, onon e ko'e moodon biditee ko batumi. ¹⁶ Jarirgel hiraane seniine nel jetteten Alla gam mum, nel hollitintaa en kawtii e yiyyam Almasiihu na? Peen ceenneten een nyaama, nya hollitintaa en kawtii e bannu Almasiihu na? ¹⁷ Peen nya laati nun goota, nun nun enen bo, no duudirden fu, en laati nun bannu gooton, gam en fu, een keba gedu meeden e peen goota nya.

¹⁸ Daaree Isira'iilaabe: himbe maabbe nyaamooibe sadakaaji cakkanaadi Alla, 6e goodaa kawtal e Alla cakkanteedo sadakaaji din na? ¹⁹ Ko jidum wi'ugo woni: Tooruure e tew ko ne saafiranaa e laatii godsum? Aawo! ²⁰ Amma, ko heeferbe saafirta, ginnaaji 6e caafanta dum,

Alla bane. Nani bo mi yidaa oon goodi kawtal e ginnaaji. ²¹ On baawataa ko yariri jarirgel Joomiraawo, jariron bo njel ginnaaji, on baawataa ko nyaamidi e Joomiraawo, nyaamidon e ginnaaji bo. ²² Naa en jidu nun ummingo nawniraagu Joomiraawo? Een buri mo semme na?

Teddinee Alla der huune fu

²³ Goonja nun: «Huune fu e dagii». Amma huune fu bane nafata. «Huune fu e dagii»,» amma huune fu bane yaarata eklesiya yeeso. ²⁴ To goddo moodon daartu ko nafata dum kan tan, amma ko nafata wobbe bo.

²⁵ Ko sippetee der luumo fu, on baawan ko nyaami dum, to on daartee annugo to dum yiwi, gam berde mon e gaccoo on. ²⁶ Gam: «Leydi e ko woni e mayri fu, Joomiraawo jey.»

²⁷ To mo goondinay noddinii on nyaamde, go nootidon noddoore makko, nyaamee ko o resani on fu e jam, to on biditee dum gam berde moodon e gaccoo on. ²⁸ Amma to goddo wi'ii on: «Tew dum do caafiranaadum tooruure nun,» den kan, to on nyaamee gam sabbu ceedindo on, e gam sabbu cuudiidum berne. ²⁹ Mi batantaa do miilooji berde mon, amma di oya. E goonja, gam ume miilooji berne goddo hiitotoo dimaaku am? ³⁰ To mi yettii Alla dow nyaamdu am, gam ume gacceteemi dow nyaamdu nu jettumi Alla gam mum?

³¹ Gam majjum, on nyaaman nun, on jaran nun, ko gadoton fu de, gadee dum gam teddinon Alla.

³² To on laatanee Yahuduube e Yunaninkeebe e eklesiya Alla fergere. ³³ Laatee hande am, gam dow huune fu, mii darta fottango himbe fu, mi

dartataa ko nafatammi min tan, ko nafata himbē fu dartanmi, gam 6e kisa.

11

¹ Yemminee am hande no min e hoore am yemminiranmi Almasiihu.

Ekkkitinol dow filaago

² Mii yetta on gam oon ciwtorammi wakkati fu, e kade bo gam oon joggii ekkitinooje hande no ekkitinirmi on. ³ Mii yidi bo paamon no Almasiihu nun woni hooreejo dow gorko fu, gorko bo woni hooreejo dow debbo, Alla bo woni hooreejo Almasiihu. ⁴ To gorko e du'oo, dum bo e wada annabaaku, go e suddii hoore mum, o teddinay hooreejo makko. ⁵ Amma to debbo kan e du'oo, dum bo e wada annabaaku, go filaaki, o teddinay hooreejo makko, oo nandi e pemmiido laabune.

⁶ Gam to debbo filaaki, sey o hesa gaasa makko. Amma to hesugo gaasa, dum bo femmugo ka e sentinoo mo, den fu, o filoo. ⁷ Gorko haanay sudda hoore mum gam o laati nun nandi Alla e tedduŋal mum. Amma debbo, laati nun tedduŋal gorko. ⁸ Gam gorko bane yiwi e debbo, debbo nun yiwi e gorko, ⁹ gorko bane tagaa gam debbo, debbo nun tagaa gam gorko. ¹⁰ Gam daliila malaykaabe, debbo filoo gam hollita baawde mum. ¹¹ Hande no Joomiraawo resiri, debbo wonataako to gorko walaa, gorko bo wonataako to debbo walaa. ¹² Gam hande no debbo yiwiri e gorko, non non nun gorko bo rimiraa e debbo. Amma dum fu, to Alla dum yiwi.

¹³ Miilee onon e ko'e moodon: E woodi debbo e du'oo, o filaaki na? ¹⁴ Tawaanjal hollataa to gorko

yoofitii gaasa mum, femmay ka, edum sentinii na?
15 Amma to debbo, tedduŋal muudum nun, gam o hokkaama gaasa juutuka hande filaanu. **16** Jiddo yeddugo ka fu, baa minon, baa eklesiya Alla, en goodaa tawaanjal ŋal don.

Hiraane Joomiraawo seniine

17 Woodi ko jidum batugo on kade dow haala no kawritirton. Dow majjum mi waawataa ko mani on, gam no kawritirton laataaki gam yaarugo on yeeso, amma gam wittingo on baawo. **18** Taw, mi nanii to on kawtii, hunnuko wooto walaa hakkune mon, mi hoolake bo haala kan gokka mum, goonja nun. **19** Haani du ceenniigu laatoo caka moodon, gam heba goonjaabe wurtoo e moodon. **20** To on kawritii, hiraane Joomiraawo bane nyaamoton. **21** Gam to on kawritii oon nyaama, moy moodon fu, e yawdanoo nyaamugo nafa mum, den tawaa wobbe e rafaa, wobbe bo bagi e doyyi dum. **22** E goonja on goodaa cuudi to haani nyaamon, jaron na? Naa on jawu nun eklesiya Alla? On jidu nun sentingo talakaabe na? Ume bi'anmi on? Mi yetta on na? Mi waawataa ko yetti on dow majjum.

23 Min, diga Joomiraawo nun kebumi ko jottimmi on: Jemmaare ne der muudum Joomiraawo meeden Yeesu jammaa, o etti peen, **24** o yetti Alla, o ŋappiti ŋa, o wi'i: Dum do woni bannu am kokkaanjal gam moodon. Gadee dum, oon ciwtorirammi. **25** No be keennyi, o etti jarirgel innabojam, o wi'i: Jarirgel ŋel woni alkawal kesal tabbitiniraanjel e yiyyam am. De jaroton dam fu, jaree dam, oon ciwtorirammi. **26** De nyaamoton

peen oon jara der jarigel nel fu, oon baajoo wa don haala maayde Joomiraawo faa de o witto.

²⁷ Gam majjum, neddo fu yakkudo peen, yariri jarigel Joomiraawo hande no haaniray, wadii hakke dow bannu Joomiraawo e yiiyam mum.

²⁸ Gam majjum, moy fu widitoo hoore mum go yakka peen, yara bo der jarigel nel. ²⁹ Gam neddo yakkudo peen, yari der jarigel nel, go suttontiray ko woni bannu Joomiraawo, o foodanan hoore makko kiita diga nyaamde e jarde makko. ³⁰ Gam majjum wadi ko duubbe moodon laatii nyawbe e moofidinbe, duubbe bo maayi. ³¹ To en biditake ko'e meeden, en kiiataake. ³² Amma Joomiraawo e hiitoo en gam o elta en, wara doyyideden kiita e himbe duuniyaaru.

³³ To non, banniraabe am, to on kawritii gam nyaamon hiraane Joomiraawo, kedontiree.

³⁴ To woodi e moodon mo rafo wadata, joomum nyaama diga wuro mum, gam to kawtal moodon waddana on kiita. Dow ko horii fu, to mi warii, mi laabinanan on dum.

12

Dokke Ruuhu Ceniido

¹ Banniraabe, dow haala dokke Ruuhu Ceniido hokkata, mi yidaa dullon annal dow mum.

² Ciwtoree, den ko on goondinayno, on poodeno far to tooruuje muume. ³ Gam majjum wadi ko mii yidi paamon dsum do. Walaa bi'oowo Yeesu laati nun naalaado to Ruuhu Alla o batirta ka, kade bo walaa bi'oowo Yeesu laati nun Joomiraawo to joomum woodaa Ruuhu Ceniido.

⁴ Dokke Ruuhu Ceniido feere feereeje nun woni, amma Ruuhu on gooto nun. ⁵ Golle feere feereeje nun woni, amma Joomiraawo majje laati nun gooto. ⁶ Baawal golle feere feereeje nun woni, amma Alla gooto on wadata huune fu der moy fu. ⁷ Moy fu hebii kokkal kollitoowal baawde Ruuhu, nafooval himbe fu. ⁸ Ruuhu hokkata oo do dokkal batugo e hakkillo, o hokka oo to dokkal batugo e annal. Ruuhu gooto on wadata dum. ⁹ Kanko on hokkata oo do goondinki, oo to nyawtugo nyawbe, ¹⁰ o hokka oo do baawde wadugo haaynaareeji, oo to baawde wadugo annabaaku, oo do baawde annitingo ko warata diga Ruuhu, oo to baawde batugo e delle Ruuhu, goddo bo o hokka dum baawde nantingo delle den. ¹¹ Ruuhu gooto on tan wadata dum don fu, o seennirana moy fu dokkal hande no o yidiri.

Jokkule duudde der bannu gootol

¹² Hande no bannu laatorii gootol baa no jokkule duudde ηol woodi, nun bo, jokkule duudde laatorii bannu gootol. Non Almasiihu bo wa'i. ¹³ Gam en fu, en kebii batisi diga e Ruuhu gooto gam laatoden bannu gootol, Yahuduube e Yunganinkeebe, maccube e rimbe, en fu en jarinaama Ruuhu gooto on.

¹⁴ Bannu neddo laataaki jokkulal gootal, amma jokkule duudde. ¹⁵ To koynjal wi'i: «No mi junjo bane, mi jeyaaka e bannu,» e nun fu ηal jeyaaka e bannu na? ¹⁶ Naa to nowru wi'i: «No mi laataaki itere, mi jeyaaka e bannu,» dum hadan ne jeyego e bannu na? ¹⁷ To jokkule bannu fu laatake gite, noy neddo nanirta? Naa to de fu de laatake

nowru, noy neddo luuttirta? ¹⁸ Amma, Alla resii jokkulal baanjale fu der bannu, hande no o yidiri. ¹⁹ To jokkule fu laatakeno gootal, noy bannu laatotonoo? ²⁰ E goonja, jokkule e duudi, amma de fu, de laati nun bannu gootol.

²¹ Itere waawataa ko wi'i junjo: «Mi woodaa haaje maa». Hoore bo waawataa ko wi'i koyde: «Mi woodaa haaje moodon». ²² Amma, jokkule bannu daaraade e buri tampugo, kanje bo dee nafa. ²³ Jokkule de daareten walaa tedduñal, kanje buruden teddingo. Jokkule de centirten bo kanje buruden hakkilango. ²⁴ Jokkule meeden godde en kaajaaka hakkilango dum. Alla hawtii jokkule fu, hokki burude faandugo, tedduñal, ²⁵ gam to ceennirgu waafu der bannu, o acci jokkule fu e wallontira hakkune mum. ²⁶ To jokkulal gootal e naawee, de fu de nana naawdum e maggal. To jokkulal gootal teddinaama, de fu de maata welwelo e maggal.

²⁷ Onon, on laati nun bannu Almasiihu, moy moodon fu laati nun jokkulal bannu makko. ²⁸ Hande nun Alla resiri himbe der eklesiya mum. Aran, lilaabe, didawre annabiibe, tatawre janjinoobe, baawo majum wadoobe haaynaareeji, e nyawtoobe nyawbe, e faabotoobe, e ardiibe, e batoobe delle Ruuhu. ²⁹ Himbe ben fu laati nun lilaabe na? Naa be fu bee annabiibe nun? Naa be fu bee janjinoobe nun? Himbe fu nun wadata haaynaareeji na? ³⁰ Himbe fu bane hokkaa baawde nyawtugo nyawbe, be fu bane hokkaa baawde batugo e delle Ruuhu, be fu bane bo hokkaa baawde nantingo delle den. ³¹ To non, tinnee daartee dokke burude nafugo. Jooni mi hollan on

laawol 6urŋol woodugo.

13

Yidde

¹ Baa to mii waawi batugo delle himbe e delle malaykaabe fu, to mi walaa yidde, mi laati nun hande lenjuru piyeteenu, d̄um bo hande rimmo baggu. ² To Alla hokkii am dokkal waſugo annabaaku, to mi heſii annal dow siiriji e dow huune fu, d̄um bo to mii woodi goondinki faa mi sottina baalle, amma mi woodaa yidde, mi laataaki goddum. ³ Baa to mi hokkii jawdi am fu talakaabe, mi sakka bannu am bo wuudsee yiite, to mi woodaa yidde, d̄um nafataa am.

⁴ Goodudo yidde e woodi munyal, nee hebbi neddaaku. Yidde walaa nawniraagu, ne jurataako, ne woodaa manju hoore. ⁵ Goodudo yidde wadataa ko sentinii, o dartataa ko nafata mo tan, o monnortaako goddo, o jogataako hallande. ⁶ Goodudo yidde seyortaako ko halli, amma e seyoroο gooŋa. ⁷ Oo yaafuu huune fu, oo hoolo huune fu, oo hedoo Alla der ko waroya, oo munyanu huune fu.

⁸ Yidde heennyataa faa abada. Annabaaku heennyān, batugo e delle feere feereeje heennyān, annal bo heennyān. ⁹ Annal meeden laabidaa, annabaaku meeden bo laabidaa. ¹⁰ Amma to huune fu laabinaama, ko laabaa fu majjitan.

¹¹ No latinoomi suka, mi batii hande suka, mi mijono hande suka, jiide am bo hande jiide suka. Amma no mawnumi, mi accii golle sukaaku. ¹² Jooni en ji'ataa taw huune fu e laabal, d̄um nandi hande daanorgal niibbuŋjal nun daanortoden.

Amma wakkati waraan, en ji'an e gite meeden deydey. Jooni taw annal am laabay, amma wakkati waraan de annanmi faa laaba, hande no Alla annirimmi.

¹³ Den, huune tati woni ko tabitii, goondingo, e hedago moyyere Alla, e yidde. Amma yidde buri dum düm fu mawnugo.

14

Gollirgo dokke Ruuhu Ceniido

¹ To non, daartee yidde. Daartee bo dokke Ruuhu Ceniido, hakko du dokkal annabaaku.

² Batoowo e delle Ruuhu, Alla nun joomum bad-data, himbe bane. Gam godso faamataa ka o batata, Ruuhu nun hokkata mo haalaaji Alla cuudiidi. ³ Amma gadoowo annabaaku wallan nun wobbe mawnugo der goondinki, e tiidina be, e hokka be semme. ⁴ Batoowo e delle Ruuhu, semmidinan nun goondinki mum, gadoowo annabaaku bo e walla eklesiya yahugo yeeso.

⁵ Mii yidi on fu baton e delle Ruuhu, amma ko burumi yidfugo woni, gadon annabaaku. Gadoowo annabaaku e buri batoowo e delle Ruuhu, gam batoowo e delle Ruuhu mawnintaa eklesiya to jottinoowo de walaa. ⁶ Banniraabe, hande jon bi'en, mi wara to moodon, mi yanta baddirgo on e delle Ruuhu tan, laatoo mi janjinay on ko Alla hollitimmi, mi waddanay on bo annal kesal, mi ekkitinay on bo, ume nafanmi on?

⁷ Daaree ji'en, baa huune jimirdum, hande jon fuuraanu düm bo moolooru. To puuroowo fuuraanu, düm bo piyoowo mooloru fiyay hande no haaniri, moy tintotoo ko fuuretee düm bo ko

fiyetee? ⁸ Naa moy siriyanto konu to puuroowo walaldu konu fuuray hande no haani? ⁹ Hande non onon bo, to haala moodon laabay, moy faamata ko jiddon wi'ugo? On boppii haala moodon! ¹⁰ Delle duudde nun woni der duuniyaaru nu, de fu, dee goodi ko de bi'ata. ¹¹ Amma to goddo baddii am e dennjal ijäl mi nanataa, mi laatake janano makko, kanko bo o laatake janano am. ¹² Hande non, onon bo, no oon tinnii daartugo dokke Ruuhu, daartee aran dokke puy, jaarooje eklesiya yeeso.

¹³ Gam majjum, batoowo e delle Ruuhu fu, eela Alla walla dum nantingo de. ¹⁴ Gam to mii du'oo e dennjal Ruuhu, ruuhu am e du'oo, amma hakkillo am gollataako. ¹⁵ Den, noy gadanmi? Mi du'oto e ruuhu am, mi du'oto bo e hakkillo am. Mi yiman e ruuhu am, mi yiman bo e hakkillo am. ¹⁶ To hinaa nun, to aa yetta Alla e ruuhu, noy tawaado caka hettiniise, mo annaa dum, waawirta ko wi'i «aami» to a yettidii? Gam joomum nanataa ko batataa. ¹⁷ Baa to yettoore maa e woodi hande noy, dum mawnintaa goondinki joomum.

¹⁸ Mii yetta Alla gam mii 6uri on, on fu batugo e delle Ruuhu. ¹⁹ Amma der eklesiya, mii 6uri yiðugo mi bata haalaaji joy paameteedi gam ekkitingo wobbe, 6uri batugo haalaaji ujune sappo e delle Ruuhu de faamataake.

²⁰ Banniraabe, to on laatee hande sukaabe der hakkillo moodon. Amma dow hallande laatee hande sukaabe, dow suttontirgo huune, laatee be hakkillooji mum benni hande mawbe. ²¹ E winnaa der tawreeta:

Joomiraawo wi'i:

«Himbe bee, e delle Ruuhu, e kunnude hobbe nun

baajortoomi 6e.

Amma e nun fu, 6e kettinantaako am.»

²² Hande non, batugo e delle Ruuhu laati nun maane kiita dow 6e goondinay. Wadugo annabaaku laati nun gam goondinbe, hinaa gam 6e goondinay.

²³ Hande jon, to himbe eklesiya fu hawritii, den moy mabbe fu e bata delle Ruuhu feere feere, to himbe 6e jannjinaaka, dum bo 6e goondinay warii yi'ii dum, 6e bi'ataa ko'e mon sottake na? ²⁴ Naa bo, hande jon, mo goondinay, dum bo mo annaa dum, naati der juulirde moodon, go o tawi himbe fu e wada annabaaku, ka o nanata hiitoto mo, o faama no oo woodi hakke. ²⁵ Miilooji berne makko cuudiidi wurtinte, den o jiccoo, o sujidana Alla, o wi'a: «E goonja, Alla e wondi e moodon.»

No haani huune fu wadoroo der Eklesiya

²⁶ Banniraabe, noy haani gaden? To on kawritii, go oo do e woodi jimol, oo to e woodi janjinol, goddo bo e woodi kollitol gom, goddo bo e bata e delle Ruuhu, goddo bo e nantina de, sey huune fu wadee gam goondinbe mawna. ²⁷ To delle Ruuhu nun batete, sey himbe dido bata, to dum buru tato, moy fu e wakkati mum. Goddo moodon nantina de. ²⁸ Amma to nantinoowo walaa, goodudo dokkal batugo e delle Ruuhu jeedoo der eklesiya, bata der berne mum, badda e Alla. ²⁹ Dow wadoobe annabaaku, dido dum bo tato etta haala, horiibe widitoo haala mabbe. ³⁰ To goddo der joodiibe e woodi ka Alla holli dum bata, sey aranneejo batoowo jeedoo. ³¹ Hande nun, on baawan ko wadi annabaaku gooto gooto, gam

moy moodon fu ekkitoo, semmidina goondinki mum. ³² Wadoobe annabaaku sey waawa ko jogii ko'e mum, ³³ gam Alla laataaki Alla mo jibayeere, amma Alla mo jam.

Hande no dum laatii toy fu der eklesiyaaji Alla, ³⁴ sey rewbe jeedoo der eklesiya, be kokkaaka laawol be bata. Sey be baawa jogaago ko'e maabbe bee dowtii hande no winniraa der tawreeta. ³⁵ To woodi ko be jidi faamineego, be acca faa to be kooti wuro, be yama worbe maabbe. Gam to debbo batii haala der eklesiya, dum centiniidum.

³⁶ Naa oon miili to moodon nun haala Alla yiwi? Onon tan hebi ka na? ³⁷ To goddo e miili e laati annabijjo, dum bo e miili hebii Ruuhu Ceniido, e haani joomum annita ko binnanmi on laati nun umuroore Joomiraawo. ³⁸ To goddo salake ko jabii haala ka, edum hollita no kanko e hoore makkoo Alla jabay mo.

³⁹ Gam majjum, banniraabe, tinnee daartee dokke annabaaku. To on calee bo himbe bata e delle Ruuhu, ⁴⁰ amma kakkilee, huune fu wadoo e hakkillo, e no haaniri.

15

Pintol Almasiihu

¹ Banniraabe, mii yidi siwtorgo on linjiila ka baajiimi on, jabusdon ko oon darii dow makka e semme. ² Diga e makka kisintedon to oon jogii ka hande no baajoriimi on. To hinaa non, goondinki moodon laatoto baanji.

³ Aran, mi yottinii on ko kebumi min e hoore am, kanjum woni. Almasiihu maayii gam hakkeeji meeden, hande no Dewtere wi'i. ⁴ O uwaama, o

fintii nyalaane tatawre, hande no Dewtere batiri.
5 O hollitanake Piyer, 6aawo majjum o hollitanii aahiiibe sappo e dido. **6** Baawo majjum o hollitanii banniraabe ko buri keme joyo de woore. Duubbe mabbe e wuuri faa jooni, amma wobbe mum maayi. **7** Baawo majjum, o hollitanake Yaakuuba, den go o hollitanii lilaabe fu.

8 Faa sakitiineere, o hollitanii am, min nandudo hande sukeel dimaanjele lebbi mum hebbay. **9** Gam min buri lilaabe fu faandugo, mi fotay du noddeego lilaado, gam mi tooriino eklesiya Alla. **10** Gam moyyere Alla laatoriimi ko laatiimi. Moyyere ne o wadanimmi bo laataaki baanji, gam mi gollake ko buri lilaabe fu. Min bane wadata dum, amma moyyere Alla wonne der am wadata dum. **11** To non, min nun, kambe nun, haala goota kan men piinata, kanka nun bo goondindon.

Pintol maaybe

12 To emen baajoo no Almasiihu fintii e maayde, den noy wobbe moodon wi'rita maaybe fintataa?
13 To pintol maaybe walaa, Almasiihu e hoore mum bo fintay, **14** to Almasiihu fintay bo, waaji amen laatake baanji, goondinki moodon bo laatake baanji. **15** Ko buri fu, to e goonja maaybe fintataa, minon bo men laatake seedaniibe Alla fewre, gam emen ceedoo o fintinii Almasiihu, nani bo goonja bane, to maaybe fintataa. **16** Gam to maaybe fintataa, Almasiihu e hoore mum fintay. **17** To Almasiihu fintay, goondinki moodon laatake baanji, der hakkeeji moodon bo gonudon faa jooni, **18** maayunoobe e goondinki Yeesu bo halkii. **19** To der duuniyaaru do tan miiluden hebugo

riiba gonuka der kawtal men e Almasiihu, enen burannoo himbe fu yurminaago.

²⁰ Amma e goonja, Almasiihu fintii, o laatake arano der maaybe fintoobe. ²¹ Hande no maayde naatiri der duuniyaaru diga neddo, hande non bo pintol wariri diga e neddo. ²² Hande no himbe fu maayirta gam kawtal mum e Aadamu, hande non himbe hebirta yonki gam kawtal mum e Almasiihu. ²³ Moy fu fintan e wakkati mum. Almasiihu laatii arano, baawo mum, goondinbe mo tokkina der nyalaane garki makko. ²⁴ Baawo majjum, timmoode duuniyaaru waran. Almasiihu halkan hooreebe e woodube baawde e semmeeji kalludi fu, den o hokka Alla Baaba meeden laamaare. ²⁵ Gam doole Almasiihu laamoo faa to Alla wattii waybe makko ley teppe makko. ²⁶ Ganyo cakitorreedo halkeego woni maayde. ²⁷ E winnaa: «Alla wattii huune fu ley koyde makko». Amma to wi'aama, «huune fu» Alla gattudo huune fu ley koyde makko bane wondaa. ²⁸ To Almasiihu laatake hooreejo dow huune fu, kanko Biddo bo, o hokkan Alla hoore makko, den Alla laamoo dow huune fu, e dow moy fu.

²⁹ To non, riiba kaye wadeteebé batisi faa maayira woodi to maaybe fintataa? Ume wadi ko himbe e wadee batisi faa maayira? ³⁰ Enen e ko'e meeden bo, gam ume potteten wakkati fu kaliije maayde? ³¹ Banniraabe, nyalaane fu der hunnuko maayde nun gonumi. Amma e nun fu mii juroro on gam daliila kawtal moodon e Joomirraawo meeden Yeesu Almasiihu. ³² To e miilooji hebugo godsum der duuniyaaru do nun gadirmi duuro der wanjarde Efesu, kabumi e bisaaji ladde

kalludi, ume dum nafatammi to maaybe fintataa? Dum laatotono hande no ballool ηol do wi'i: «Nyaamen jaren, gam jaanjo en maayan.» ³³ To on jammee ko'e moodon: «Yaadugo e kalludo biisan jikku boodunju.» ³⁴ Pukkinee hakkillooji moodon hande no haani, to on gadee hakke. Mi batii ka gam centon, gam wobbe moodon annaa Alla.

³⁵ Amma, wadoto goddo yama: «Noy maaybe fintirta? Bannu iri ηole be bittiroyta?» ³⁶ Onon be galaa hakkillo! To a aawi awdi, doole ni waata go ni fuda. ³⁷ Awdi ni aawudaa fu, to gawri nun, dum bo awdi feereeri gom nun, gitel tan aawataa, pudol e haako mum bane. ³⁸ Baawo mum, Alla nun hokkata awdi fu iri pudol mum no o yidiri, awdi fu bo e pudol muudum nun. ³⁹ Kujje yonkinteeje fu bane woodi bannu gootol. Himbe e woodi bannu mum, bisaaji e bannu mum, pooli e bannu mum, liyyi bo e bannu mum.

⁴⁰ E woodi bannu ηol dow kammu, e bannu ηol leydi. Bannu ηol dow e ηari mum, ηol leydi bo e ηari mum. ⁴¹ Naanje e jayηol mum, lewru e jayηol mum, koode bo e jayηol mum, baa koode den jayηol mum e suttontiri.

⁴² Hande non, pintol maaybe bo laatii. To bannu uwaama, ηol nyola, to ηol fintinaama, ηol nyolataa. ⁴³ To ηol uwaama ηol woodaa tedduŋal, ηol fintinee, enol woodi tedduŋal. To ηol uwaama, ηol tampusŋol, ηol fintinee enol woodi semme. ⁴⁴ To ηol uwaama bannu leydinkewol, ηol fintinee enol laatii bannu ruuhunkewol. To bannu leydinkewol na'on, bannu ruuhunkewol bo na'on. ⁴⁵ E winnaa: «Aadamu neddo aranneejo laatake

yonkinteejo». Aadamu cakitiido laatake Ruuhu kokkoowo yonki. ⁴⁶ Ruuhunkejum bane ardi, dum bannu nun ardi. Baawo mum ko dum Ruuhu tokkii. ⁴⁷ Aadamu neddo arandeejo e sollaare leydi nun tagiraa, e leydi o yiwi, neddo didabo bo, dow kammu yiwi. ⁴⁸ No tagiraado e sollaare leydi wa'i, hande non woodube bannu leydinkewol bo wa'i. No yiwudo dow kammu wa'i, hande non 6e dow kammu bo wadoyta. ⁴⁹ Hande no nandirden e neddo tagiraado sollaare leydi, hande non bo nandiroyten e neddo yiwudo dow kammu.

⁵⁰ Banniraabe, ko jidum wi'ugo on nani: Bannu e yiyyam waawataa ko roni Laamaare Alla, kade bo, nyoloojum waawataa ko roni ko nyolataa.

⁵¹ Nani mi hollan on asiiri gom: en fu bane maayata, amma en fu en baylitinte, ⁵² der wakkati gooti, der mayyande itere, to rimmo walaldu sakitiinewol nanaama. To ɻol fuuraama, maaybe artan finta e bannu ɻol nyolataa, enen horiibe en baylitinte. ⁵³ Den fu, bannu nyoloowol bornoto ko nyolataa, bannu maayoowol bo bornoo ko maayataa. ⁵⁴ To bannu nyoloowol borninaama ko nyolataa, maayoowol bo boorninaama ko maayataa, den haala annabaaku binnaaka ka hebban:

«Maayde jaalaama, modaa.

⁵⁵ Maayde, toy tooke maa woni?

Maayde, toy tooke maa woni?»

⁵⁶ Hakke woni tooke maayde, baawde hakke bo woni tawreeta. ⁵⁷ Yettoore laatanoo Alla kokkoowo en jaalaago diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

58 Gam majjum banniraabe am yidaabe, laatee tabitiibe, be dimmataako. Wakkati fu kiinnee golle Joomiraawo, gam oon anni ko gadufodon sabbu kawtal moodon e Joomiraawo yanataa baanji.

16

Wallugo goondinbe Urusaliima

1 Jooni, wallirgo goondinbe wonbe Urusaliima e ceede nun batananmi. Onon bo gadee hande no batumi eklesiyaaji leydi Galaatiya. **2** Alal fu, moy moodon fu resa wecco dow ko o hebi. To on kedee mi wara go kawriton de. **3** To mi warii, mi lilan be cuboton be jaara ballal moodon faa Urusaliima, e dereeji paaminooji haala ballal moodon. **4** To fotii mi yaha min e hoore am, be jaadan e am.

Pol e mili witta to be Korintu

5 Mi waran to moodon, amma mi yiwan e leydi Maseduwaan, gam ton tokkiranmi. **6** Wadoto to mi warii mi joodoo to moodon balde sedda, dum bo mi dabba ton. Den ballon am der jahaanjel am mi yahira to jahanmi fu. **7** Gam e laawol nol do, mi yidaa yaalugo on to mii yawta, to Joomiraawo e yidi mi joodoto to moodon balde sedda.

8 Amma mi joodoto taw Efesu faa juulde Panteesta yottoo, **9** gam laawol manjol maabitanake am mi wada golle am, baa no waybe bo e duudi.

10 To Timote warii to moodon, jaabbee mo, jogodon mo faa wooda, gam golle Joomiraawo nun o waata hande am. **11** Gam majjum, to goddo yawoo mo. Ballitee mo dow jahaanjel makko. O

yaha e jam, o warta to amen. Min e banniraabe emen kedii mo.

¹² Banniraawo meeden Apollos, mi tiidinii dum de duuddum o yaada e banniraabe to moodon, amma faa hanne o nootaaki. Amma o waran to o hebori.

Baynaade

¹³ Kakkilee, daree e semme der goondinki, kolli-tee cuusal mon, goodee semme. ¹⁴ Ko gadoton fu, gadiree dum e yidde.

¹⁵ Banniraabe, ko eelanmi on woni, oon anni Estefanas e himbe wuro mum, kambe nun arti goondini der leydi Akaya fu. Be tinnake gollanaago himbe Alla. ¹⁶ Dowtanee himbe iri maabbe, tinniibe e gollodoo e maabbe.

¹⁷ Berne am weli e garki Estefanas e Fortunatus kan e Akaykus. Be gadanii am ko on baaway ko wadanimmagi gam oon boddi. ¹⁸ Be pukkinii berne am e berde moodon. Gam majjum teddinee himbe hande maabbe.

¹⁹ Himbe eklesiyaaji leydi Asiya fu sannii on. Akilas e Pirisikiila, e goondinbe Yeesu hawritintoobe der wuro maabbe fu e sanna on sanne e inne Joomiraawo. ²⁰ Banniraabe fu e sanna on.

Moy moodon fu sanna banniraawo mum e yidde mawne.

²¹ Min Pol mi sannii on e binni junjo am.

²² Neddo fu mo yidaa Joomiraawo, o naalaado! Maranata, yaa Joomiraawo Yeesu, war!

²³ Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon!

²⁴ Mii yidi on on fu, gam kawtal meeden e Yeesu Almasihu.

**Alkawal Kesal
Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu
language of Benin**

copyright © 2011 SIM International

Language: Fulfulde Borgu (Fulfulde, Borgu)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

7104dd08-43ed-5b6c-bcfb-9f0e6052d5f3